

هسکې مېنې پېښه؛ د عامو وگړو د مرگ ژوبلې لړۍ

د ۱۳۹۸ لمریز کال د تلې/میزان میاشتې په ۲۶ مه نېټه ننگرهار ولایت د یوې لویې غمیزې شاهد وؤ. دا زړه بورتونوونکې پېښه د دې ولایت د هسکې مېنې ولسوالۍ په جودرې سیمه کې هغه مهال رامنځته شوه، چې د یادې سیمې اوسیدونکي د جمعې لمانځه د ترسره کولو لپاره په ځایي جومات کې راټول شوي وؤ.

په پېښه کې تر ۷۰ زیات کسان وژل شوي او تر ۱۰۰ ډېر ټپیان شوي دي. همدارنگه د دې برید مسؤولیت چا نه دی منلی او طالبانو هم پکې لاس لرل رد کړي دي. پر افغان حکومت سربېره، ملگرو ملتونو، امریکا، چین، روسیې، هند، پاکستان، ایتالیا، ایران، په افغانستان کې د امریکا سفیر، په افغانستان کې د ناټو په مشرۍ د غوڅ ملاتړ ماموریت په ټوله کې برید په ملي او نړېواله سطحه وغندل شو. د بښنې نړېوالې ادارې هم دا برید جنګي جنایت بللی او زیاتوي چې افغانستان کې د عامو وگړو مرگ ژوبلې زیاتېدل نړېوالې پاملرنې ته اړتیا لري.

په داسې حال کې چې د سولې خبرې اترې له تېرې نږدې یوې لسیزې راهیسې په وروستیو څو میاشتو کې یوه هیله بښونکي پړاو ته رسېدلې وې؛ خو له تېرو دوه میاشتو راهیسې په ټپه درول شوې او دا ډول حملې په حقیقت کې د سولې هغه قیمت دی چې عام وگړي یې پرېکوي.

د هسکې مېنې پېښه، ملکي وگړو مرگ ژوبله، د ملګي وگړو د مرگ ژوبلې په اړه د یوناما راپور ته کتنه او دا چې روان وضعیت به څه پایلې ولري؟ هغه موضوعات دي چې دلته مو بحث پرې کړی دی.

هسکې مېنې پېښه

د هسکې مېنې پېښه یو له هغو پېښو څخه ده چې تر اوسه یې پړه چا په غاړه نه ده اخستې، په تېره یوه نیمه لسيزه کې دې ته ورته په لسگونه پېښې په کابل او ولاياتو کې تر سره شوې دي چې تر اوسه یې طرف نه دی معلوم شوی، د دې پېښې د څرنګوالي لپاره افغان حکومت او نړېوالې ټولنې پلټنې پیل کړي تر څو یې طرف معلوم کړي خو تېرو تجربو ښودلې چې دې پلټنو هم کومه مثبتې پایله له ځان سره نه ده لرلې خو په ټوله کې دا ډول حملې او روانه جګړه یوازې له عامو افغانانو ژوند اخلي او بس.

د هسکې مېنې د خلکو سره د غمرازی په موخه جمهور رئیس محمد اشرف غني يادې ولسوالۍ ته سفر وکړ؛ او د خلکو سره یې وعده وکړه چې د دې غمیزې عاملین به پیدا کوي او مرکزي حکومت به د دوی ستونزو ته ځانګړې پاملرنه کوي او د کارونو د تعقيب په موخه یې د امنیت شورا سلاکار حمد الله محب ته دنده وسپارله چې د دوی ستونزې واورې او په حل کې یې جدي اقدام وکړي همدارنګه مشرانو جرګې د دې برید په پار د ملي ماتم د اعلان غوښتنه هم وکړه او په افغانستان کې غیر دولتي خیریه بنسټ (احساس) هم بشر دوستانه مرستې دې سیمې ته ورسولې.

د افغانستان په جګړه کې ټول دخیل اړخونه دې پایلې ته رسېدلي چې د افغانستان د موضوع حل په جګړه نه بلکې د خبرو اترو له لارې شونې دی که چېرې یې حل جګړه وی خو په تېرو دوه لسيزو کې به یې نسبي حل راوتلی وو، خو مور ګورو چې ورځ تر بلې جګړه گرمیږي او قیمت یې عام افغانان ورکوي، د هسکې مېنې پېښه او دې ته ورته نورې ډېرې پېښې، د سولې هغه قیمت دی چې تر نن پورې یې عام افغانان ورکوي، او څومره چې سوله ځنډیږي هماغومره به دا قیمت نور هم پورته ځي.

جنگ د افغانانو نه قرباني اخلي

د افغانستان په روانه جګړه کې له تېرو ۱۸ کلونو راهیسې د جګړې د ښکېلو خواوو له لوري د ملکي وګړو ژوند ته پاملرنه نه ده شوې او له همدې امله هر کال په دغه جګړه کې د جګړې د ښکېلو لورو ترڅنګ، زرګونه عامو وګړو ته هم مرګ ژوبله اوږي.

د یوناما د شمېرو له مخې، له ۲۰۰۹م کال راوروسته چې یوناما پکې د عامو وګړو د مرګ ژوبلې ثبتول پیل کړل، د ۲۰۱۹م کال تر درېیمي ربعي په افغانستان کې په مجموعي توګه ۹۰ زره ولسي وګړو ته د جګړې د ښکېلو لورو له خوا مرګ ژوبله اوښتې ده.

په ۲۰۱۴ م کال کې د ملي یووالي حکومت له راتګ سره، کله چې له امریکا سره امنیتي تړون په هېواد کې د امن او سولې په پار لاسلیک شو؛ خو برعکس د جګړې میدان گرم او د عامو وګړو مرګ ژوبله زیاته شوه. د یوناما د ارقامو له مخې، د ملي یووالي حکومت په دوره کې هر کال شاوخوا لس زره عامو وګړو ته مرګ ژوبله اوښتې او په ټولیز ډول دغه وضعیت ورځ تر بلې د جګړې د میدان له ګرمېدو سره لا هم د خرابېدو په لور روان دی، چې په افغانستان کې د یوه ناوړین ښودنه کوي، ښه بېلګه یې د هسکې مېنې پېښه ده.

د ملکي وگړو د مرگ ژوبلې څارونکي بنسټونه، په افغانستان کې د ملکي وگړو د مرگ ژوبلې پرې تر ډېره د دولت پر وسله والو مخالفينو ور اچوي؛ خو د وسله والو مخالفينو ترڅنگ، افغان او بهرني ځواکونه د دغې مرگ ژوبلې مهم عاملين دي، چې په دغو راپورونو کې تر ډېره سترگې ترې پټېږي. د بهرنيانو له لوري ښه مباری او هغه حملې چې څوک يې پرې په غاړه باندې نه اخلي، د عامو خلکو په کورونو، مدرسو، جوماتونو، جنازو، د خوښيو مراسمو او نور ملکي تجمعاتو وخت ناوخت تر سره کېږي، او په تېرو څو کلونو کې يې زرگونه ملکي افغانانو ته مرگ ژوبله اړولې ده.

د عامو وگړو د مرگ ژوبلې په اړه نوي راپورونه

د ملگرو ملتونو مرستندويه پلاوی (يوناما) له لوري خپاره شوي ارقام ښيي چې د ۲۰۱۹م کال په درېيمه ربع کې د عامو وگړو مرگ ژوبله خپلې لوړې کچې ته رسېدلې.

په ټوليزه توگه، د ۲۰۱۹م کال په لمريو ۹ مياشتو کې، د ثبت شويو ارقامو له مخې ۸۲۳۹ عامو وگړو ته مرگ ژوبله اوبنتې (۲۵۶۳ مړه او ۵۶۷۶ ټپيان) - چې له ۲۰۱۴م کال راپدېخوا په متواتر ډول د ۹ مياشتو په موده کې په افغانستان کې د عامو وگړو د لوړې کچې مرگ ژوبله په ډاگه کوي. همدارنگه، د کال په وروستۍ ربع کې يوناما د عامو وگړو د مرگ ژوبلې تر ټولو لوړه شمېره ثبت کړې.

د جولای له لمړۍ د سپټمبر تر ۳۰مې د عامو وگړو د مرگ ژوبلې په تاييد شوې شمېره کې د ۲۰۱۸م کال د همدې مودې پرتله ۴۲ سلنه زياتوالی راغلی دی. پردې سربېره په جولای مياشت کې يوناما، چې له ۲۰۰۹م کال راهيسې يې په افغانستان کې په سيستماتيک ډول د عامو وگړو د مرگ ژوبلې ثبتونه پيل کړي، په يوه مياشت کې د عامو وگړو تر ټولو لوړ شمېر مرگ ژوبله ثبت کړې.

تر هغه وروسته د سرب کال په لومړيو شپږو مياشتو کې د ملکي تلفاتو په مجموعي شمېر کې کموالی راغلی، چې تر ډېره د وسله والو ډلو لخوا ملکي مرگ ژوبله کمه شوه، خو د کال په درېيمه ربع کې چې کله د طالبانو او امريکا ترمنځ مخامخ خبرې بندې شوې د طالبانو لخوا د عامو وگړو مرگ ژوبلې په کچه کې بېرته زيات زياتوالی راغلی. په ورته وخت کې د جنورۍ له لومړۍ د سپټمبر د مياشتې تر ۳۰مې نېټې پورې د حکومت پلوه ځواکونو د هوايي بريدونو او شپنيو عملياتو له کبله هم عامو وگړو مرگ ژوبله خپل اوج ته رسېدلې.

د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د سرمشري ځانگړې استازي تداميچي ياماموتو وويل: "په افغانستان کې د جگړې له کبله په لوړ شمېر کې د عامو وگړو د مرگ ژوبلې رامنځ ته کېدل د داسې سولې د خبرو اهميت په گوته کوي، چې د اوريند د رامنځ ته کېدو او د جگړې د پای ته رسېدو لپاره د يو سياسي دايمي جوړجاړي سبب شي؛ کومه بله لار نشته." ښاغلی ياماموتو چې د يوناما مشر هم دی زياته کړه: "د ملکې وگړو مرگ ژوبله په هېڅ ډول د منلو نه ده په ځانگړي توگه چې ټول په دي باور دي چې د افغانستان جگړه نظامي حل لاره نلري"

د دې راپور په اساس په افغانستان کې د ټولې مرگ ژوبلې ۴۱ سلنه ښځې او ماشومان دي. د ۲۰۱۹م کال په لومړيو نهو مياشتو کې، ۹۲۳ ښځو ته (۲۶۱ وژل شوي او ۶۶۲ ټپيان) مرگ ژوبله اوبنتې، همدارنگه ۲۴۶۱ ماشومانو ته (۶۳۱ تنه يې وژل شوي او ۱۸۳۰ يې ټپيان) مرگ ژوبله اوبنتې.

روان وضعیت په کوم لوري روان دی؟

کله چې د طالبانو-امریکایانو ترمنځ مخامخ خبرې بندې شوې د سولې په ځای ټاکنو ته پام واوښتلو او ټاکنې د تلې/میزان په شپږمه تر سره شوې، داسې انگېرل کېږي چې په ټاکنو کې ۹ میلیونو کسانو نوم لیکنه کړې وه یوازې ۲ میلیون کسانو په ټاکنو کې برخه اخیستې او لومړنۍ پایلې یې، ټاکل شوې وه د میزان میاشتې په ۲۷ مه نېټه اعلان شي تر نامعلومې نېټې پورې وځنډېدلې.

همدارنگه د سولې د خبرو د درېدو سره د امریکایي چارواکو راتگ افغانستان ته زیات شوی، ځانگړي ډول د هغه کسانو، چې هغه په افغانستان کې د امریکا د پاتې کېدو پلوي دي؛ د دې سفرونو په لړ کې تېره جمعه د امریکا د دفاع وزیر په یوه نااعلان شوي سفر افغانستان ته راغی او په یوه مطبوعاتي غونډه کې د افغانستان له دفاع او داخله وزیرانو سره راڅرگند شو، ده وویل چې طالبان د هر بل وخت نه زیات خپل شوي او تر فشار لاندې دي او افغان ځواکونه یې وستایل چې د دفاعي حالت نه یې تعرضي شکل غوره کړي او دوی ته یې د خپلو اوږدمهاله نظامي مرستو وعده ورکړه. له دې سره هممهاله د امریکا د سنا د مشرې نانسي پلوسي په مشرۍ پلاوی هم افغانستان ته سفر وکړ او د افغان ولسمشر، اجرائیه رئیس او نظامیانو سره یې ولیدل د افغان نظامیانو سره د لیدنې پرمهال یې د دوی هڅې د جگړې په ډگر کې وستایلې او زیاته یې کړه چې ستاسو قربانۍ یوازې د افغانستان خاورې د ساتلو او افغانانو لپاره نه بلکې د ټولې نړۍ د ساتنې لپاره دي.

دا چې کله له طالبانو سره د امریکا مخامخ خبرې بندې شوې امریکایي لوري تل د جگړې ژبه کارولې او ورسره په افغانستان کې امنیتي وضعیت هم خراب شوی، او د عامو وگړو مرگ ژوبله هم خپل اوج ته رسېدلې، چې ښه بېلگه یې د هسکې مېنې واقعه ده په اوس وخت دا ډول څرگندونې د هغه څه ښکارندويي کوي چې د افغانستان په قضیه کې جنگ پلوه داخلي او بیروني اړخونه روان وضعیت په خپله گټه بولي نو ځکه خو جنګي اجراءاتو ته د سولې د مذاکراتو په ځای ترجیح ورکوي حال دا چې، د دې وضعیت پایله نه یوازې په افغانستان کې د جگړې دوامداره کېدل او د زیاتو افغانانو وژل کېدل دي، بلکې د دې سرخوږي دوام به سیمه او نړۍ هم د نه جبرانېدونکو پایلو سره مخامخ کړي.

یادی از تظاهرات سوم عقرب ۱۳۴۴ هـ ش محصلین در کابل

روز دوشنبه سوم عقرب ۱۳۴۴ هـ ش (۲۵ اکتوبر ۱۹۶۵م) زمانیکه حکومت دوکتور محمد یوسف - نخستین صدراعظم خارج از خانواده سلطنتی - می خواست از پارلمان کشور رای اعتماد دریافت بدارد، به دلیل غیر علنی برگزار شدن مراسم رای گیری و ممانعت از ورود محصلین در داخل پارلمان، از سوی متعلمین و محصلین مظاهره ی به راه می افتد. مظاهره طوری آغاز می شود که به تاریخ ۳ عقرب تعداد افراد که بیشتر شان محصلین بوده اند، به اساس روایت کتاب سرگذشت سرخ^۱ تعداد شان ۳۰ نفر بوده است، که می خواهند وارد صحن پارلمان شوند اما، نیروهای امنیتی مانع شان می شوند. حتی گفته می شود که این افراد به طرف نیروهای امنیتی سنگ نیز پرتاب کرده اند. این ها به هدف اینکه صف شان قوی شوند باز دیگر بار به پارلمان بروند، راه مکتب حبیبیه را در پیش می گیرند، در زمان ورود به مکتب تعداد شان به حدود ۵۰ تن می رسید. زنگ مکتب حبیبیه توسط داکتر همدرد (فارغ فاکولته طب که بعد از به قدرت رسیدن کمونیست ها به حیث ریس امور صحتی اردو مقرر گردید) به صدا درآورده می شود، بعد از اینکه متعلمین جمع می شوند اخبار به گوش شان رسانیده می شود، در نخست بسیاری از متعلمین به این امر اهمیت نمی دهند، وقتی یک تن از معلمین ریاضی (مسجدی خان) اعلام می کند که با مظاهره چیان به پارلمان می رود، جمعی از متعلمین نیز با مظاهره یکجا می شوند.

۱ وطن دوست، محمدالله: سرگذشت سرخ (خاطرات از حزب دموکراتیک خلق افغانستان)^۱
<http://sapidadam.com/hezb/sagozash-sorkh.pdf>

جریان مظاهره و نتایج آن

مظاهره چیان از مکتب حبیبیه راه پارلمان در پیش می گیرند، در حالیکه تعداد شان به بیشتر از هزار تن می رسد، در مسیر راه نیروهای امنیتی مانع شان شده و نمی گذارند که به پارلمان برسند. این جمعیت دیگر بار به طرف مکتب حبیبیه به حرکت می افتند، در نزدیکی چوک دهمزنگ جاییکه که بعدا به خانه علم و فرهنگ شوروی مسمی گردید، توقف می کنند، در این جا محمد طاهر بدخشی^۲ بیانیه تحریک آمیزی را برای مظاهره کنندگان ایراد می نماید. پس از آن یک بار دیگر راه پارلمان را در پیش می گیرند که بازهم نیروهای امنیتی برای شان اجازه رفتن به پارلمان را نمی دهند.

در این حال است که فیصله می شود مظاهره از طریق کارته چهار به طرف پوهنتون کابل حرکت داده شود (به منظور اینکه با محصلین پوهنتون کابل یک جا با یک قوت بیشتر به پارلمان بروند)، مظاهره کننده گان در پوهنتون کابل در اطراف مقبره بیدارگر شرق علامه سید جمال الدین افغان جمع می شوند، درینجا انجینیر عثمان، عین علی بنیاد، دکتر یاری^۳ و یکی از برادران داکتر محمودی سخنرانی کرده و مظاهره کننده گان را به مقاومت علیه حکومت فرا می خوانند. جریان مظاهره یک بار دیگر در داخل پوهنتون کابل روی به روی فاکولته طب توقف داده شده که در این جا سلطان علی کشتمند^۴، محمود بریالی، استاد روانی و تنی چند دیگر ایراد سخن می نمایند.

مظاهره چیان از طریق کارته سخی به شهرآرا می روند، و از آن جا، مسیر شفاخانه قوای مرکز، وزارت داخله سابقه، چهارراهی صدارت، چهارراهی پشتونستان را با شعار های تند و تیز ضد دولتی پشت سر گذاشته (شعارهای ضد دولتی از اول الی پراکنده شدن مظاهره کننده گان، از سوی این جمعیت سر داده می شد) در منطقه سپاهی گمنام (مقابل گذرگاه) می رسند، در کنار مینار سپاهی گمنام سخنرانیها ادامه می یابد.

سپس مظاهره کنندگان از مناطق سینما پامیر، شاه دوشمشیره، پل باغ عمومی و سره میاشت عبور نموده به دهمزنگ می رسند، گفته می شود که در فاصله میان سره میاشت و دهمزنگ به منظور متفرق کردن، بالای مظاهره چیان گاز اشک آور نیز پاشیده شده است، از راه باریک (که بعدا باغ وحش در آنجا ساخته شد) مظاهره چیان وارد سرک دارالامان می شوند و راه پارلمان را در پیش می گیرند که در نقطه تلاقی سرای غزنی و دارالامان نیروهای امنیتی دوباره مانع شان می شوند. در این زمان است که مظاهره کنندگان با استفاده از سرک عمومی سرای غزنی راه کارته چهار را در پیش می گیرند. در سرک عمومی سرای غزنی است که در میان مظاهره کننده گان شایعه ی پراکنده می شود که حوزه پولیس در کارته سه تعداد از مظاهره چیان را توقیف نموده است، که لازم است آنان رها ساخته شوند، مظاهره چیان بطرف حوزه پولیس در حرکت می شوند که از سوی اردو دستور داده می شود پراکنده شوند، وقتی که دستورنیروهای اردو از سوی مظاهره کننده گان نادیده گرفته می شود، نخست فیرهای هوای صورت گرفته و سپس به شکل مستقیم

2 محمد طاهر بدخشی یکی از موسسین حزب دموکراتیک خلق افغانستان و بعد رهبر سازمان انقلابی زحمت کشان افغانستان (معروف به ستم ملی)

3 داکتر اکرم یاری موسس شعله جاوید یا همان سازمان جوانان مترقی افغانستان

4 سلطان علی کشتمند صدر اعظم حکومت ببرک کارمل

مظاهره چیان نشانه گرفته می شوند که در نتیجه آن تعدادی کشته و زخمی می شوند. این در حالیست که منزل شخصی دوکتور محمد یوسف صدر اعظم در نزدیکی این حادثه قرار داشته است. روایت های از پرتاب سنگ میان نیروهای امنیتی و مظاهره چیان در مسیر جاده دارالامان نیز وجود دارد، که بنا بر روایت های شهود یک افسر پولیس نیز در این حادثه از سوی مظاهره چیان سنگ باران شده و شدیداً زخم بر می دارد. در مورد تلفات آمار و ارقام متفاوتی ارایه شده است، اما، نویسنده کتاب سرگذشت سرخ در مورد کشته ها و زخمی ها حادثه چنین نوشته شده است « گفته می شود که در این حادثه در حدود چهل یا پنجاه نفر به شهادت رسیده اند. در حالیکه در واقعیت امر بیشتر از دو نفر شهید و چند مجروح نداشت.» هر چند نویسنده از اسامی کشته گان و زخمی ها نام نمی برد اما، عده ی در نوشته های شان اسامی دو تن را از میان سه کشته شده این حادثه حسن خیاط و شکرالله می نویسند، که اولی شاگرد خیاط و دومی متعلم لیسه زراعت کابل بوده اند.

انگیزه های مظاهره

چپی ها تنظیم و راه اندازی این مظاهره را منحصر خود شان می دانند در حالیکه تعداد دیگر به این باور اند که مظاهره خودجوش بوده و سپس افراد بلند پایه حزب دموکراتیک خلق افغانستان با استفاده از ضعف آگاهی متعلمین و محصلین، خود شان را در راس این مظاهره قرار داده از وضعیت پیش آمده به نفع شان استفاده کرده اند.

محمد ابراهیم عطایی نویسنده کتاب «نگاه مختصر به تاریخ معاصر افغانستان» می نویسد: « واقعه سوم عقرب آنقدر فاجعه بزرگ نبود که با سطح بسیار عالی یادواره آن تحلیل گردد ولی گروه های چپی و بصورت خاص خلقی ها و پرچمی ها در مورد آن تبلیغات مبالغه آمیز نمودند.⁵»

عده دیگر به این باور اند که در زمان پادشاهی محمد ظاهر وضعیت اقتصادی، اجتماعی در کل خوب نبوده و وضعیت سیاسی کشور طوری بود که خانواده آل یحیی به شکل مطلقه بالای کشور فرمان می راندند، این عوامل نارضایتی شماری زیادی از مردم کشور، به خصوص تعلیم یافته گان و تحصیل کرده ها را فراهم آورده بود، بنا بر این نارضایتی ها با استفاده از هر فرصتی می خواستند بر علیه حکومت شاهی اعتراضاتی داشته باشند، که واقعه سوم عقرب هم یکی از آنها بود.

زمانیکه قانون اساسی ۱۳۴۳ ه ش^۶ - که در آن آزادی بیان و آزادی فعالیت های سیاسی تضمین شده بود - تصویب و توشیح می شود. به یک باره گی عقده های درونی مخالفین حکومت شاهی ترکیده و آتش غضب شان علیه رژیم وقت شعله ور می شود. ازینکه اندکی پس از اجرایی شدن قانون اساسی جدید (۱۱ جدی ۱۳۴۳ ه ش) حزب دموکراتیک خلق افغانستان به رهبری نورمحمد تره کی اعلان موجودیت می کند و فعالیت منظم دارد، در هر حرکت و مظاهره ی خود را در میان مردم جا زده، آن را به نفع و نام خود مصادره نموده اند.

5 عطایی، محمد ابراهیم: نگاه مختصر به تاریخ معاصر افغانستان، بنگاه نشراتی میوند، تاریخ چاپ ۱۳۸۹ ه ش
6 غفاری، عبدالواسع: قانون و قانونیت در دوران ظاهرشاه (بخش پنجم)

پیامد های حادثه

نخستین پیامد واقعه ۳ عقرب ۱۳۴۴ هـ ش می تواند استعفای دوکتور محمد یوسف باشد که چند روز بعد از انتخاب صورت گرفت و محمد هاشم میوندوال به عوض وی به اریکه صدارت تکیه زد. میوندوال در مراسم فاتحه خوانی کشته شدگان مظاهره چی اشتراک کرده و وعده سپرد که عاملین حمله بالای محصلین را به پنجه قانون می سپارد. اگر نیک نگریسته شود استعفا کردن دوکتور محمد یوسف از سمت صدارت نوع اخلاق مداری حکومت آن زمان را نشان می دهد. این در حالیست که در حکومت های پس از دهه دموکراسی با وجودی که هزاران نفر کشته و زخمی شدند، اما، هیچ مقام بلند پایه به سویه صدر اعظم یا رییس جمهور استعفا نداد. پیامد دوم این است که حزب دموکراتیک خلق افغانستان از این حادثه استفاده سیاسی بسیاری نمود. همه ساله از این روز طی مظاهره و محافل گرامی داشت بعمل آورده و به بهانه آن در هواخان خویش انگیزه ایجاد می نمودند؛ که این امر تا سال ۱۳۵۲ هـ ش که همانا رسیدن محمد داوود اولین رییس جمهور افغانستان بر اریکه قدرت است، دوام داشت و بعد از کودتای ثور ۱۳۵۷ هـ ش شدت بیشتر یافت. سومین پیامد این حادثه همانا ترویج فرهنگ مظاهره در افغانستان است. به قول شماری از نویسندگان، مظاهره سوم عقرب اولین گردهم‌آیی منظم در تاریخ معاصر افغانستان بوده است که با این وسعت و بزرگی راه افتاده است.

نتیجه

در ۲۹ سنبله ۱۳۴۳ هـ ش قانون اساسی از سوی لویه جرگه تصویب می شود، و در نهم میزان همین سال از سوی محمد ظاهرشاه (پادشاه کشور) توشیح می شود. در قانون اساسی جدید نظام شاهی مطلقه جایش را به نظام شاهی مشروطه می دهد ولی در کمتر از سیزده ماه بعد (سوم عقرب ۱۳۴۴ هـ ش) مظاهره ی بر علیه حکومت صورت می گیرد و از سوی حکومت سرکوب می شود. این موضوع می نمایاند که حکومت در تحمل آزادی های سیاسی مردم از خامی کار گرفته و جریانات سیاسی هم فرهنگ استفاده درست از آزادی ها را بلد نبوده است. اولی بر روی مظاهره چیان آتش می کند و دومی می خواهد خود شان را در نقش نمایندگان ولسی جرگه جا زده و در مقر پارلمان برونند. و حرف اخیر اینکه ظاهر شاه تشکیل احزاب سیاسی را به رسمیت شناخت اما، قانون فعالیت احزاب سیاسی را که مسوده آن آماده شده بود، توشیح نکرد، چیزیکه باعث شد دموکراسی نوپا به جایی درستی نرسد. و حرکت های چپ با سو استفاده شان از فضای نو، در حالیکه تحت حمایت خارجی ها قرار داشتند، فضای سیاسی کشور را به طرف خشونت و بی ثباتی ببرند.

ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com - info@csrskabul.com

وبسایت: www.csrskabul.com - www.csrskabul.af

شماره تماس دفتر: +93 (0) 784089590 - (+93) 202564049

لطفا نظریات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.